

Polityka klimatyczna jako wyzwanie dla gminy (społeczno-administracyjne)

Climate policy as a challenge for the municipality (socio-administrative)

dr Agata Pawłowska

Akademia Nauk Stosowanych im. Haliny Konopackiej w Pruszkowie

Streszczenie

Cel: Popularyzacja założeń i celów polityki klimatycznej UE, wskazanie powiązań między polityką klimatyczną a Europejskim Zielonym Ładem oraz przedstawienie inicjatyw podejmowanych w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej przez Europę do 2050 r. na przykładzie gminy Grodzisk Mazowiecki
Materiał i metody: W artykule zaprezentowane zostały najważniejsze aspekty polityki klimatycznej, począwszy od unijnych regulacji prawnych, przez strategie i inicjatywy, aż po działania podejmowane na poziomie lokalnym przez samorząd gminy Grodzisk Mazowiecki. Autorka wykorzystowała różnorodne źródła, takie jak, np. regulacje prawne, literatura przedmiotu, informacje przekazane z gminy Grodzisk Mazowiecki, a także własne obserwacje, można stwierdzić, iż na potrzeby stworzenia niniejszego artykułu, wykorzystane zostały różnorodne metody, tj.: analiza aktów prawnych; przegląd literatury przedmiotu; badania empiryczne na poziomie lokalnym; obserwacja i analizy; synteza i wnioskowanie. Autorka dokonała kompleksowej syntezy zebranego materiału z różnych źródeł i na tej podstawie sformułowała wskazówki głównie dla decydentów i praktyków, ale także mieszkańców, w obszarze polityki klimatycznej, w szczególności w aspekcie wyzwań rozwojowych.

Wyniki: Samorządy wojewódzkie i gminne stoją obecnie przed licznymi wyzwaniami rozwojowymi w dobie realizacji polityki klimatycznej UE. Skuteczne rozwiązanie tych wyzwań wymagać będzie ścisłej współpracy pomiędzy samorządem, rządem centralnym oraz społeczeństwem/ mieszkańcami, a także efektywnego wykorzystania dostępnych instrumentów wsparcia. Autorka monografii podkreśla, że osiągnięcie ambitnych celów w zakresie polityki klimatycznej UE i adaptacji do zmian nie będzie możliwe bez aktywnego udziału mieszkańców i społeczności lokalnych.

Słowa kluczowe: polityka klimatyczna, zielona transformacja, Zielony Ład, adaptacja gminy

Summary

Objective: To popularize the assumptions and objectives of the EU climate policy, to indicate the links between climate policy and the European Green Deal, and to present the initiatives taken to achieve climate neutrality by Europe by 2050 on the example of the Grodzisk Mazowiecki municipality

Material and Methods: The article presents the most important aspects of climate policy, from EU legal regulations, through strategies and initiatives, to actions taken at the local level by the local government of the Grodzisk Mazowiecki commune. The author used various sources, such as, for example, legal regulations, literature on the subject, information provided from the Grodzisk Mazowiecki commune, as well as her own observations, it can be stated that for the purpose of creating this article, various methods were used, i.e.: analysis of legal acts; review of the literature on the subject; empirical research at the local level; observation and analysis; synthesis and inference. The author has made a comprehensive synthesis of the collected material from various sources and on this basis has formulated guidelines mainly for decision-makers and practitioners, but also for residents, in the area of climate policy, in particular in the aspect of development challenges.

Results: Provincial and municipal governments are currently facing numerous development challenges in the era of implementation of the EU climate policy. Effective solution to these challenges will require close cooperation between the local government, the central government and the society/residents, as well as the effective use of available support instruments. The author of the monograph emphasizes that achieving ambitious goals in the field of EU climate policy and adaptation to change will not be possible without the active participation of residents and local communities.

Key words: climate policy, green transformation, Green Deal, adaptation of the municipality

Celem artykułu jest popularyzacja założeń i celów polityki klimatycznej UE, wskazanie powiązań między polityką klimatyczną a Europejskim Zielonym Ładem oraz przedstawienie inicjatyw podejmowanych w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej przez Europę do 2050 r. W kontekście tym zaprezentowano przykład gminy – Grodzisk Mazowiecki – jej dokonań oraz stojących przed nią wyzwań rozwojowych związanych z realizacją polityki klimatycznej UE, w szczególności w kontekście podejmowanych działań w zakresie redukcji gazów cieplarnianych, budowy odporności gminy na zmiany klimatu oraz angażowania społeczności lokalnej w podejmowanie działań służące przeciwdziałaniu zmianom klimatu. W artykule zaprezentowano także propozycje dotyczące dalszego kierunku rozwoju dla gminy Grodzisk Mazowiecki w celu uporządkowania i usystematyzowania wiedzy na temat polityki klimatycznej, zarówno w wymiarze europejskim (UE), jak i lokalnym (gmina Grodzisk Mazowiecki). Autorka dążyła do tego, aby artykuł stał się kompendium informacji przydatnym dla szerokiego grona odbiorców – nie tylko dla specjalistów, ale również dla samorządowców oraz zainteresowanych obywateli/ mieszkańców gminy.

Dla autorki artykułu, kluczowe było ukazanie złożoności i wielowymiarowości problematyki związanej ze polityką klimatyczną UE, a także zidentyfikowanie kluczowych wyzwań stojących zarówno przed władzami na szczeblu samorządowym, jak i przed społeczeństwem. Autorka mając na uwadze ten cel, w sposób przystępny i kompleksowy zaprezentowała najważniejsze aspekty polityki klimatycznej, począwszy od unijnych regulacji prawnych, przez strategie i inicjatywy, aż po działania podejmowane na poziomie lokalnym przez samorząd gminy Grodzisk Mazowiecki. Na potrzeby artykułu skoncentrowano się na analizie kluczowych problemów i wyzwań związanych z polityką klimatyczną UE (metoda problemowa), która została wsparta metodą indukcyjną pozwalającą na wyciągnięciu konkretnych wniosków z analizy przypadku gminy Grodzisk Mazowiecki. W kontekście tym zaprezentowany został przykład gminy – Grodzisk Mazowiecki – jej dokonań oraz stojących przed nią wyzwań rozwojowych związanych z realizacją polityki klimatycznej UE, w szczególności w kontekście podejmowanych działań w zakresie redukcji gazów cieplarnianych, budowy odporności gminy na zmiany klimatu oraz angażowania społeczności lokalnej w podejmowane działania służące przeciwdziałaniu zmianom klimatu. W artykule zaprezentowano także propozycje dotyczące dalszego kierunku rozwoju dla gminy Grodzisk Mazowiecki.

Biorąc pod uwagę, że w procesie przygotowania artykułu autorka wykorzystała różnorodne źródła, takie jak, np. regulacje prawne, literatura przedmiotu, informacje przekazane z gminy Grodzisk Mazowiecki, a także własne obserwacje, można stwierdzić, iż na potrzeby stworzenia niniejszego artykułu, wykorzystane zostały różnorodne metody, tj.: analiza aktów prawnych; przegląd literatury przedmiotu; badania empiryczne na poziomie lokalnym; obserwacja i analizy; synteza i wnioskowanie.

Autorka dokonała kompleksowej syntezy zebranego materiału z różnych źródeł. Na tej podstawie sformułowała wskazówki głównie dla decydentów i praktyków, ale także mieszkańców, w obszarze polityki klimatycznej, w szczególności w aspekcie wyzwań rozwojowych. Dzięki zastosowaniu tej wieloaspektowej metodologii autorka opracowała monografię, która w sposób kompetentny i przystępny analizuje problematykę polityki klimatycznej, łącząc perspektywę teoretyczną z praktycznymi obserwacjami. Zaprezentowane przez autorkę wnioski jednoznacznie wskazują dalszy kierunek rozwoju gminy – do wykorzystania przez władze samorządowe. Do najważniejszych zaliczyć należy:

1. Wdrażanie lokalnych planów ochrony klimatu polegające na opracowaniu i wdrażanie lokalnych planów ochrony klimatu, zawierających konkretne cele redukcji emisji i ścieżki ich osiągnięcia.
2. Adaptacja do ekstremalnych zjawisk pogodowych wynikająca ze zwiększającej się częstotliwość i intensywność powodzi, susz, fal upałów oraz innych zjawisk ekstremalnych oraz konieczność inwestowania w infrastrukturę odporną na ekstremalne warunki oraz systemy wczesnego ostrzegania.
3. Gospodarowanie zasobami wodnymi uwzględniające problemy z dostępnością i jakością wody, wymagające budowy i modernizacji systemów wodociągowych i kanalizacyjnych oraz potrzeba zwiększania retencji wody, renaturalizacji cieków oraz gospodarowania opadami.
4. Ochrona różnorodności biologicznej minimalizująca negatywny wpływ zmian klimatu na siedliska i gatunki flory i fauny, wymagający działań ochronnych oraz niosąca konieczność wdrażania rozwiązań opartych na naturze (ang. nature-based solutions).
5. Transformacja energetyczna ukierunkowana na redukcję emisji gazów cieplarnianych poprzez inwestycje w odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną oraz modernizację infrastruktury ciepłowniczej i elektrycznej.

6. Transport i mobilność ukierunkowane na rozwój niskoemisyjnych form transportu publicznego oraz infrastruktury rowerowej i pieszej oraz, co wydaje się na obecnym etapie dużym wyzwaniem, zachęcenie mieszkańców do ograniczenia korzystania z samochodów.
7. Transformacja gospodarcza i społeczna rozumiana jako wspieranie przedsiębiorczości i innowacji w sektorach przyjaznych środowisku oraz zapewnienie sprawiedliwej transformacji, aby nie pominąć grup społecznie wrażliwych.
8. Zaangażowanie społeczności lokalnej poprzez edukowanie, informowanie i włączanie mieszkańców w działania na rzecz klimatu oraz współpraca z organizacjami pozarządowymi i społeczna mobilizacja na rzecz zrównoważonego rozwoju.
9. Lokalne programy wsparcia dla mieszkańców, takie jak dotacje i ulgi podatkowe na modernizację prywatnych budynków, mogą być niezbędne do osiągnięcia celów ETS2, który wejdzie w życie już w 2027 r. ETS2 - system handlu uprawnieniami do emisji CO₂ w sektorze budynków i transportu drogowego, to instrument przyspieszenia dekarbonizacji kolejnych obszarów gospodarki. System ten, poza indywidualnym ogrzewaniem w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych oraz transportem drogowym, będzie dotyczył również małych instalacji energetycznych i przemysłowych pozostających dotąd poza zasięgiem ETS1. W kontekście wejścia w życie ETS2 warto zwrócić uwagę na 3 obszary trudności, tj. koszty dla samorządów, obciążenia dla mieszkańców, potrzebę wsparcia finansowego.

a) Koszty dla samorządów

b) Obciążenia dla mieszkańców

c) Potrzeba wsparcia finansowego

Skuteczne rozwiązanie tych wyzwań wymagać będzie ścisłej współpracy pomiędzy samorządem, rządem centralnym oraz społeczeństwem/ mieszkańcami, a także efektywnego wykorzystania dostępnych instrumentów wsparcia.

Autorka monografii podkreśla, że osiągnięcie ambitnych celów w zakresie polityki klimatycznej UE i adaptacji do zmian nie będzie możliwe bez aktywnego udziału mieszkańców i społeczności lokalnych. Dlatego też istotnym aspektem niniejszej pracy jest popularyzowanie i upowszechnianie wśród mieszkańców wiedzy na temat wyzwań i zobowiązań związanych z polityką klimatyczną UE.

Tylko społeczeństwo dobrze poinformowane i rozumiejące złożoność problemu będzie w stanie w pełni angażować się w proekologiczne działania, takie jak ograniczanie emisji, efektywne gospodarowanie zasobami czy dostosowywanie się do coraz częstszych ekstremalnych zjawisk pogodowych. Autorka kładzie duży nacisk na konieczność prowadzenia intensywnych kampanii edukacyjnych i informacyjnych, aby zwiększać świadomość klimatyczną mieszkańców i motywować ich do zmiany codziennych nawyków. Tylko takie kompleksowe podejście, łączące wysiłki władz oraz aktywność obywateli, może przynieść oczekiwane efekty w realizacji celów polityki klimatycznej UE.

© Akademia Nauk Stosowanych im. Haliny Konopackiej w Pruszkowie,
wydawnictwo@ans.pruszkow.pl

ISSN 2957-1359

Adres autora: a.pawlowska@auroraconsulting.pl